

Nastroje społeczne w sierpniu

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2018 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W sierpniu¹ nie odnotowaliśmy większych zmian w nastrojach społecznych. Można zauważyć jedynie niewielkie zmiany dotyczące sfery prywatnej – nieznaczłą poprawę ocen sytuacji ekonomicznej badanych i ich rodzin oraz warunków materialnych gospodarstw domowych. Jednocześnie jednak nieco pogorszyły się przewidywania w tym zakresie na najbliższy rok.

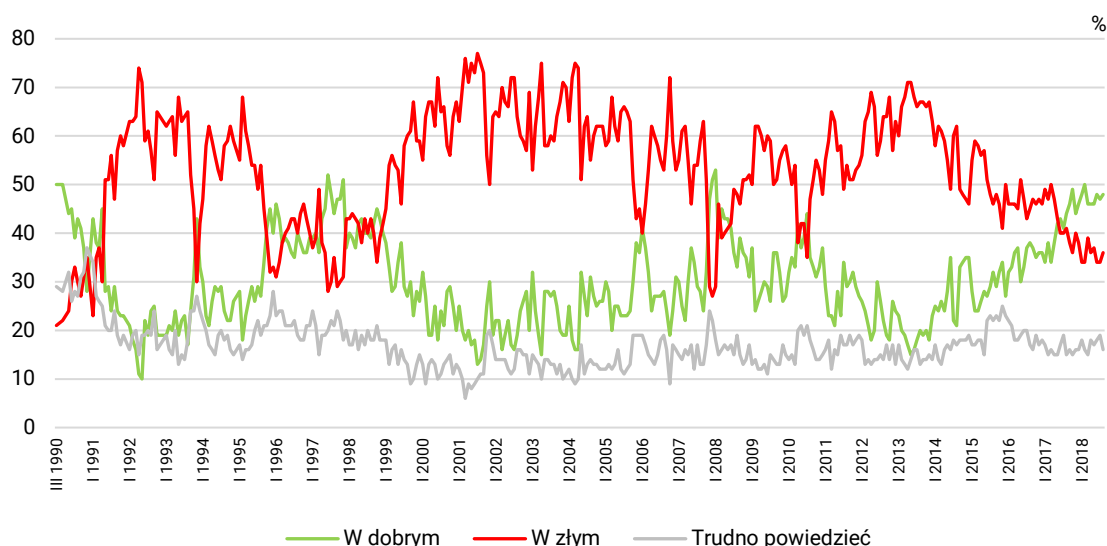
Największą zmianę *in plus* zaobserwowaliśmy w prognozach sytuacji w zakładach pracy. Wydaje się jednak, że jest to korekta lipcowego spadku.

OCENY

W sierpniu **ogólne oceny sytuacji w kraju** pozostały na poziomie z ubiegłych miesięcy, mimo że od lipca minimalnie wzrósł (o 2 punkty procentowe, do 36%) odsetek badanych uważających, że sytuacja w Polsce zmierza w złym kierunku. Nadal niemal połowa respondentów (48%) dobrze ocenia rozwój sytuacji w kraju, a 16% (spadek o 3 punkty) nie ma zdania w tej kwestii.

CBOS

RYS. 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (339) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 16–23 sierpnia 2018 roku na liczącej 1115 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

TABELA 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2017					2018							
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	w procentach												
W dobrym	44	46	49	44	46	48	50	46	46	46	48	47	48
W złym	41	38	36	40	38	34	34	39	36	37	34	34	36
Trudno powiedzieć	15	16	15	16	16	18	16	15	18	17	18	19	16

Opinie na temat rozwoju sytuacji w Polsce są powiązane z orientacją światopoglądową. Zdecydowanie lepiej oceniają ją osoby o poglądach prawicowych niż lewicowych, a także respondenci uczestniczący w praktykach religijnych co najmniej raz w tygodniu. Dobre opinie o sytuacji w kraju relatywnie częściej wyrażają także starsi badani, respondenci co najmniej średnio oceniający swoją sytuację materialną, gorzej wykształceni i uzyskujący niższe dochody *per capita* (zob. tabela aneksowa 1).

Spośród potencjalnych wyborców największych ugrupowań politycznych najbardziej zadowoleni z kierunku zmian w kraju są zwolennicy rządzącej koalicji (86% ocen dobrych). Zadowolenie przeważa nad niezadowoleniem także w potencjalnym elektoracie ruchu Kukiz'15. Badani, którzy w hipotetycznych wyborach parlamentarnych zagłosowaliby na PO lub PSL, nastawieni są do kierunku zmian w kraju częściej negatywnie niż pozytywnie, przy czym bardziej krytyczni są potencjalni wyborcy PO, a mniej – PSL.

TABELA 2

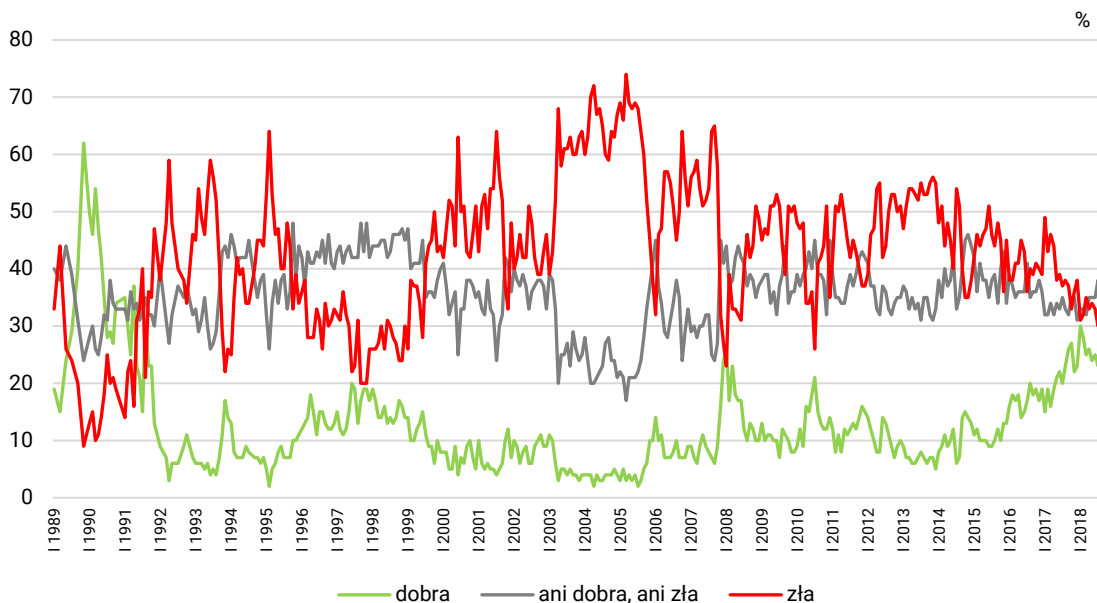
Potencjalne elektoraty*	Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?		
	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	86	6	8
Platforma Obywatelska RP	17	70	13
Polskie Stronnictwo Ludowe**	30	48	22
Kukiz'15	51	37	11
Trudno powiedzieć, jeszcze nie wiem, waham się	24	46	30

* Określone na podstawie deklaracji poparcia danego ugrupowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

** Wyniki dotyczące wyborców tego ugrupowania należy traktować ostrożnie ze względu na ich niewielką liczebność w próbie

Oceny sytuacji politycznej w Polsce, po lipcowym wahnięciu, powróciły do poziomu niemal takiego jak przed dwoma miesiącami. Jedna czwarta badanych (26%, od lipca wzrost o 3 punkty procentowe) uważa, że jest ona dobra, a nieco ponad jedna trzecia (34%, wzrost o 4 punkty) uznaje ją za złą. Niemal tyle samo respondentów (33%, spadek o 5 punktów) twierdzi, że sytuacja polityczna w kraju jest przeciętna – ani dobra, ani zła.

RYS. 2. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:

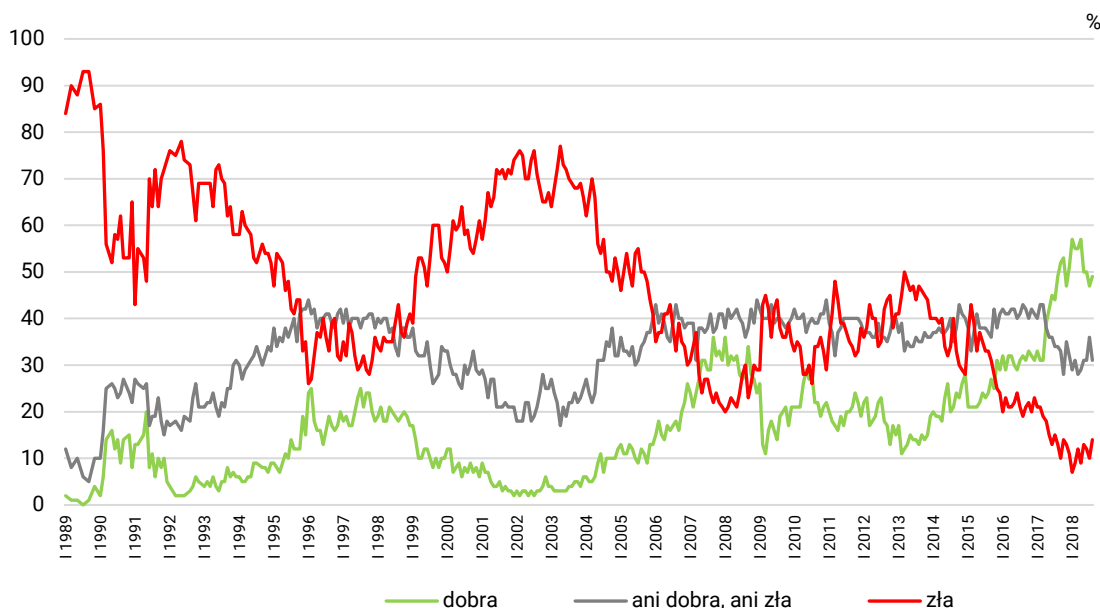
Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 3

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2017					2018							
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	w procentach												
– dobra	23	26	27	22	23	30	28	25	26	24	25	23	26
– ani dobra, ani zła	33	32	35	35	31	33	33	32	35	35	35	38	33
– zła	38	37	33	36	38	31	32	35	33	34	33	30	34
Trudno powiedzieć	6	5	5	7	8	6	7	8	6	7	7	9	7

Minimalnie gorsze niż przed miesiącem, chociaż wciąż zdecydowanie pozytywne, są **oceny sytuacji gospodarczej w Polsce**. Wprawdzie odnotowaliśmy minimalny wzrost odsetka badanych uważających ją za dobrą (z 47% do 49%), ale jednocześnie wzrósł odsetek tych, którzy uznają ją za złą (o 4 punkty procentowe, do 14%). Niespełna jedna trzecia respondentów (31%, spadek o 5 punktów) ocenia, że sytuacja gospodarcza w kraju jest przeciętna. Zmiany te są niejednoznaczne: z jednej strony odsetek odpowiedzi negatywnych jest najwyższy od października ubiegłego roku, z drugiej zaś nastąpiło przełamanie trendu spadkowego ocen pozytywnych.

RYS. 3. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 4

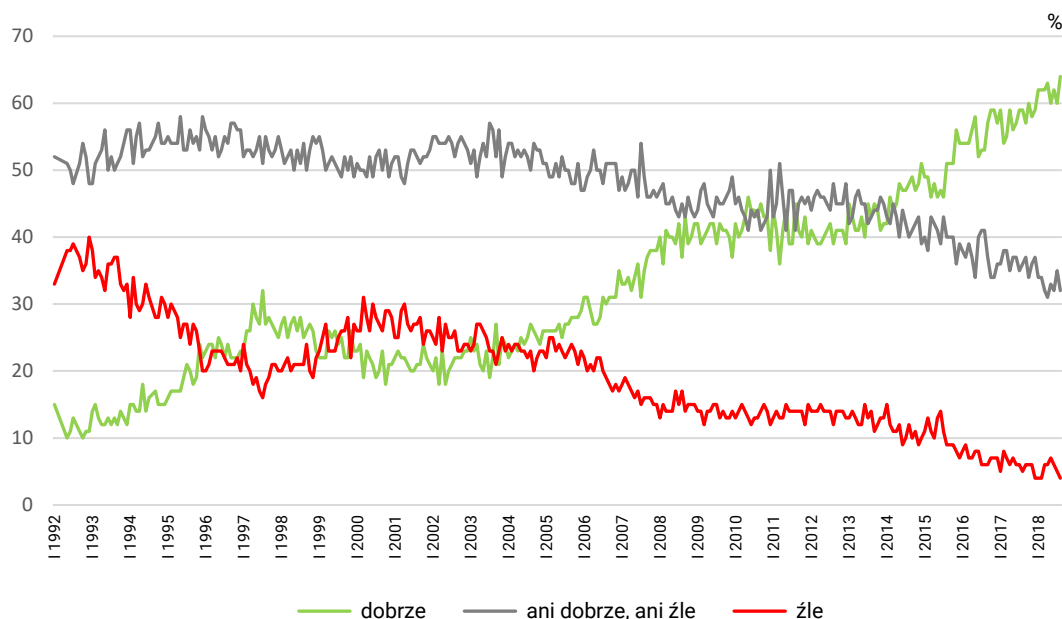
Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2017					2018							
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	w procentach												
– dobra	49	52	53	47	51	57	55	55	57	50	50	47	49
– ani dobra, ani zła	34	33	28	35	32	29	31	28	29	31	31	36	31
– zła	13	10	14	13	11	7	9	12	9	13	12	10	14
Trudno powiedzieć	5	5	5	5	6	7	5	5	5	6	7	7	6

Nieco poprawiły się **oceny poziomu życia badanych i ich rodzin**. W sierpniu niemal dwie trzecie Polaków (64%, od lipca wzrost o 4 punkty procentowe) twierdzi, że im i ich rodzinom żyje się dobrze. Jest to najwyższy poziom tego wskaźnika w historii naszych pomiarów. Jedna trzecia respondentów (32%, spadek o 3 punkty) ocenia, że żyje im się średnio – ani dobrze, ani źle. Tylko nieliczni (4%) uważają, że im i ich rodzinom żyje się źle.

TABELA 5

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2017					2018							
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	w procentach												
– dobrze	59	57	60	58	59	62	62	62	63	60	62	60	64
– ani dobrze, ani źle	36	37	34	36	37	34	34	32	31	33	32	35	32
– źle	5	6	6	6	4	4	4	6	6	7	6	5	4

RYS. 4. Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

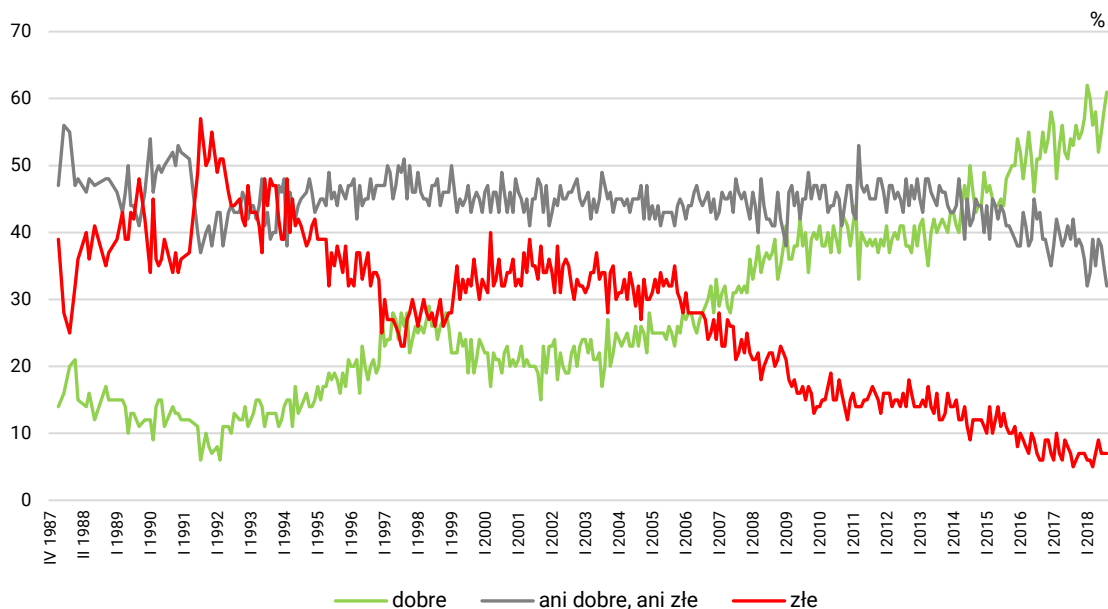
Po raz kolejny nieznacznie polepszyły się oceny **warunków materialnych gospodarstw domowych**. Obecnie 61% badanych (od lipca wzrost o 3 punkty procentowe) wyraża satysfakcję z materialnych warunków swoich gospodarstw domowych (to kontynuacja trendu wzrostowego obserwowanego od czerwca). Mniej więcej jedna trzecia (32%, spadek o 3 punkty) twierdzi, że są one przeciętne, a 7% określa je jako złe. Obecne oceny oznaczają powrót do poziomu z początku bieżącego roku.

TABELA 6

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2017					2018							
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	w procentach												
– dobre	53	56	54	55	57	62	60	56	58	52	55	58	61
– ani dobre, ani złe	42	38	39	38	36	32	34	39	35	39	38	35	32
– złe	5	6	7	7	7	6	6	5	7	9	7	7	7

CBOS

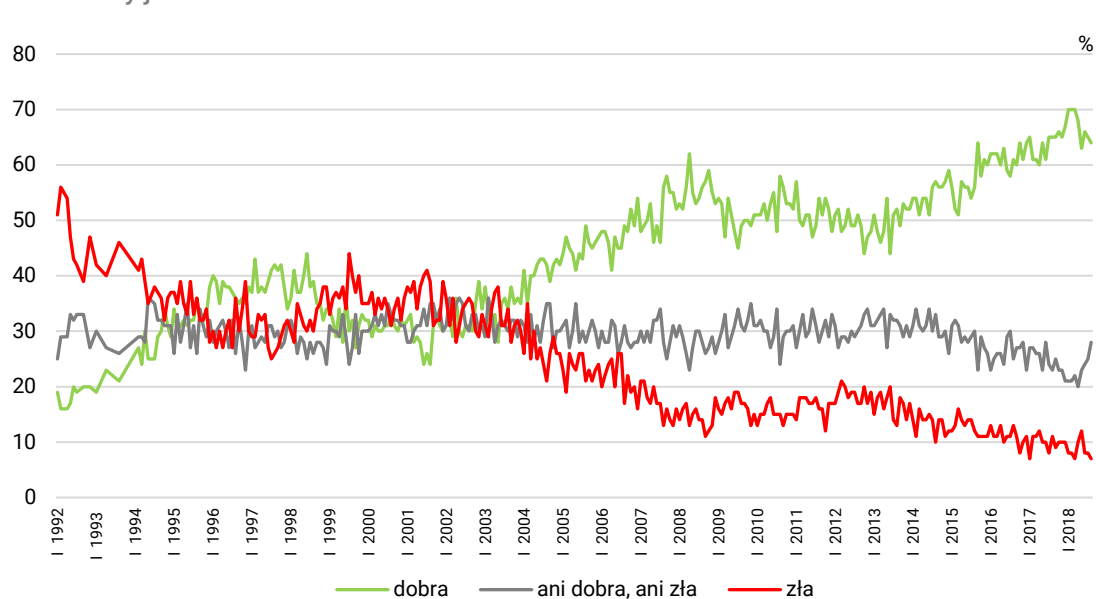
RYS. 5. Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego?
Czy są one:

Opinie o **sytuacji w zakładach pracy** pozostały na poziomie z ubiegłego miesiąca. Prawie dwie trzecie pracowników (64%) ocenia ją dobrze, ponad jedna czwarta (28%, wzrost o 3 punkty procentowe) – przeciętnie, a tylko mniej niż co dziesiąty (7%) – źle.

CBOS

RYS. 6. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy?*

* Odpowiedzi osób pracujących. Pomięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 7

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań													
	2017					2018								
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
	N*	547	529	514	545	494	513	555	588	619	635	556	535	596
	w procentach													
– dobra	65	65	66	65	67	70	70	70	68	63	66	65	64	
– ani dobra, ani zła	23	25	23	23	21	21	21	22	20	23	24	25	28	
– zła	11	9	10	10	10	8	8	7	10	12	8	8	7	
Trudno powiedzieć	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2	2	2	1	

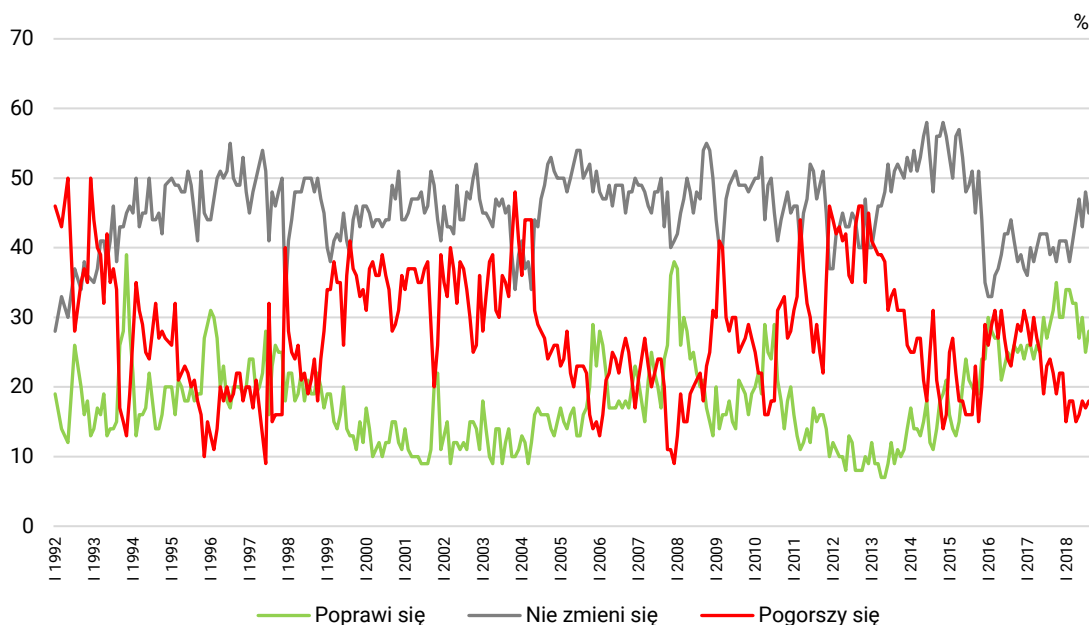
Oceny wymiaru publicznego – ogólnej sytuacji w kraju, sytuacji politycznej i gospodarczej – są zróżnicowane przede wszystkim ze względu na orientację światopoglądową: bardziej zadowoleni są badani o poglądach prawicowych oraz częściej uczestniczący w praktykach religijnych. Jeśli chodzi o oceny ogólnego kierunku zmian w Polsce oraz sytuacji politycznej, można też mówić o powiązaniu z wykształceniem (respondenci gorzej wykształceni lepiej postrzegają sytuację w tych dwóch wymiarach). W przypadku ocen sytuacji gospodarczej taki związek nie występuje.

W wymiarze prywatnym (w ocenach poziomu życia respondentów i ich rodzin oraz warunków materialnych gospodarstw domowych) satysfakcję relatywnie częściej wyrażają młodszy badani, osoby lepiej wykształcone i uzyskujące wyższe dochody *per capita* (zob. tabele aneksowe). Z kolei sytuację w zakładzie pracy dobrze oceniają przede wszystkim mieszkańcy miast liczących od 100 tys. do 500 tys. ludności, respondenci uzyskujący miesięczne dochody na poziomie co najmniej 2500 zł na osobę w rodzinie oraz dobrze oceniający własną sytuację materialną. Spośród grup zawodowych w ocenie sytuacji w zakładzie pracy negatywnie wyróżniają się rolnicy (zob. tabela aneksowa).

PRZEWIDYWANIA

Po ubiegłomiesięcznym spadku, w sierpniu znów nieco przybyło badanych uważających, że w ciągu najbliższego roku **ogólna sytuacja w kraju** się poprawi. Obecnie sądzi tak 28% respondentów (o 3 punkty procentowe więcej niż w lipcu). Prawie połowa (45%, spadek o 3 punkty) uważa, że sytuacja w Polsce się nie zmienia, a 18% prognozuje jej pogorszenie.

RYS. 7. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 8

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2017					2018							
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	w procentach												
Poprawi się	29	31	35	30	30	34	34	32	32	27	30	25	28
Nie zmieni się	39	40	38	41	41	41	38	41	44	47	43	48	45
Pogorszy się	24	22	19	22	22	15	18	18	15	16	18	17	18
Trudno powiedzieć	8	7	8	7	7	10	10	9	9	10	9	10	9

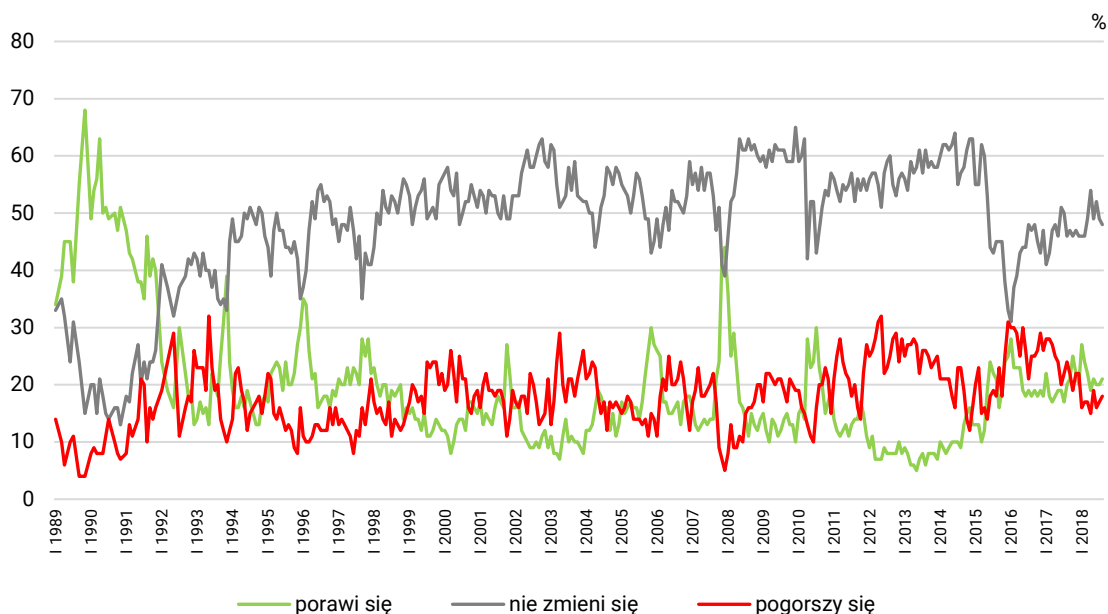
Przewidywania dotyczące **sytuacji politycznej w kraju** pozostają na poziomie niemal takim samym jak w lipcu. Niemal połowa respondentów (48%) uważa, że w tym zakresie nic się nie zmieni. Jedna piąta badanych (21%) jest zdania, że w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna się poprawi, a nieco mniej (18%) – że się pogorszy.

TABELA 9

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2017					2018							
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	w procentach												
– poprawi się	20	21	25	22	20	27	24	22	19	21	20	20	21
– nie zmieni się	46	47	46	47	46	46	46	49	54	49	52	49	48
– pogorszy się	24	22	19	22	22	16	17	17	15	19	16	17	18
Trudno powiedzieć	10	10	10	9	12	11	13	12	12	11	12	14	13

CBOS

RYS. 8. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:

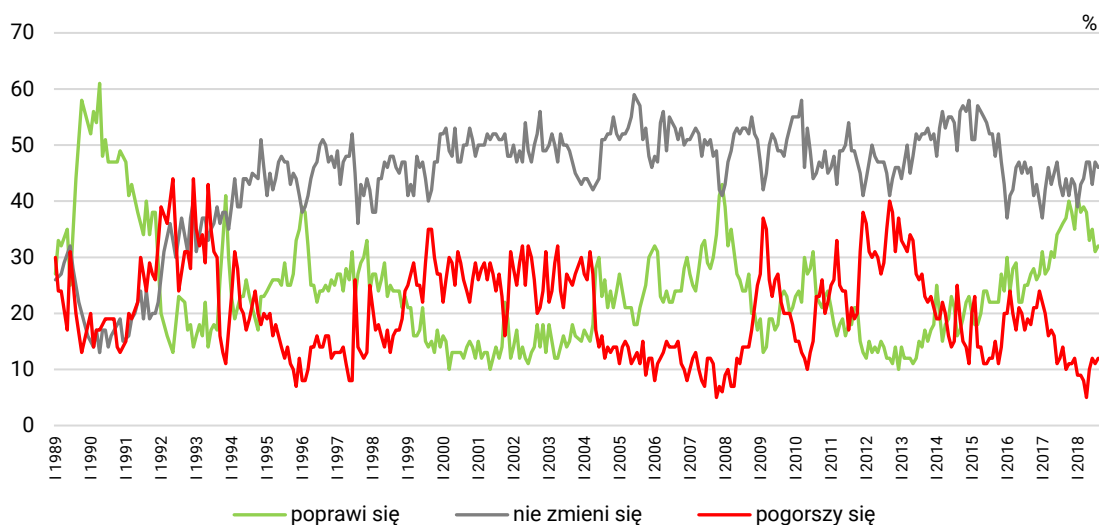

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Nie odnotowaliśmy też znaczących zmian w prognozach **sytuacji gospodarczej**. Obecnie mniej więcej jedna trzecia respondentów (32%) jest zdania, że w najbliższym roku stan gospodarki się poprawi. Największa część badanych (46%) nie spodziewa się zmian, a 12% obawia się pogorszenia.

CBOS

RYS. 9. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

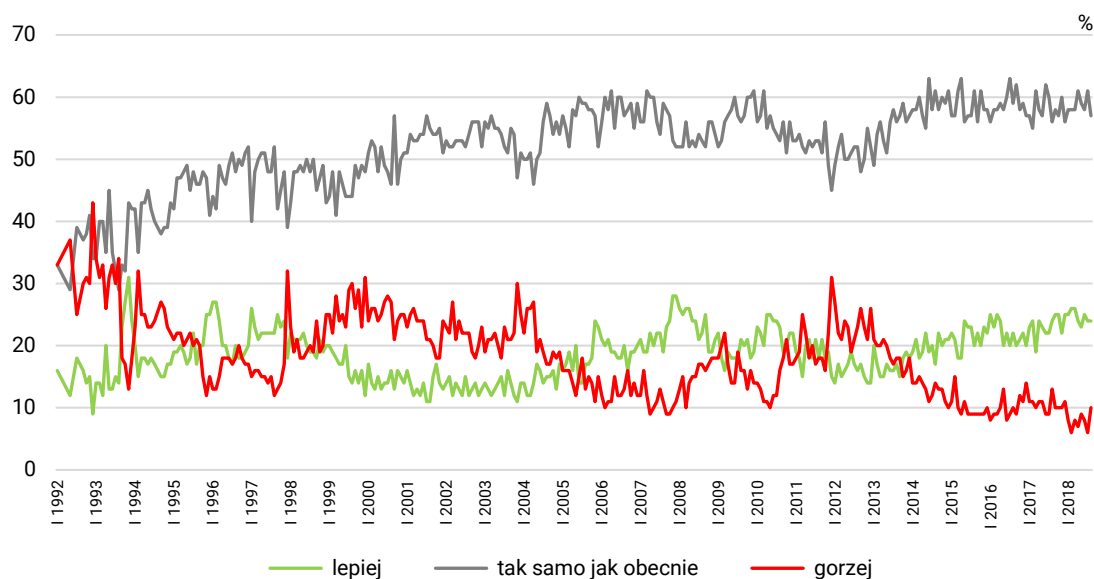
TABELA 10

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2017					2018							
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	w procentach												
– poprawi się	36	37	40	38	35	41	38	39	38	33	35	31	32
– nie zmieni się	41	44	41	44	43	39	43	44	47	47	43	47	46
– pogorszy się	14	10	11	11	12	9	9	8	5	10	12	11	12
Trudno powiedzieć	9	9	8	7	10	11	10	9	10	10	10	11	10

Nieco pogorszyły się przewidywania dotyczące sfery prywatnej. Wprawdzie większość badanych spodziewa się w najbliższym roku utrzymania **poziomu życia swojego i swoich rodzin** (57%, od lipca spadek o 4 punkty procentowe), jednak wzrósł odsetek osób obawiających się, że może on się pogorszyć (wzrost z 6% do 10%). Niezmiennie mniej więcej jedna czwarta (24%) oczekuje poprawy w tym względzie.

CBOS

RYS. 10. Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 11

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2017					2018							
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	w procentach												
– lepiej	24	25	25	22	25	25	26	26	24	23	25	24	24
– tak samo	56	58	57	60	56	58	58	58	61	59	58	61	57
– gorzej	13	10	10	10	11	8	6	8	7	9	8	6	10
Trudno powiedzieć	7	7	8	8	8	9	10	8	8	9	9	9	9

W porównaniu z lipcem nieco zmalał odsetek badanych przewidujących poprawę **warunków materialnych swoich gospodarstw domowych** (z 24% do 21%), a zwiększył się tych, którzy prognozują brak zmian (71%, wzrost o 3 punkty). Tylko mniej niż co dziesiąty respondent (8%) obawia się pogorszenia swoich warunków materialnych.

CBOS

RYS. 11. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:

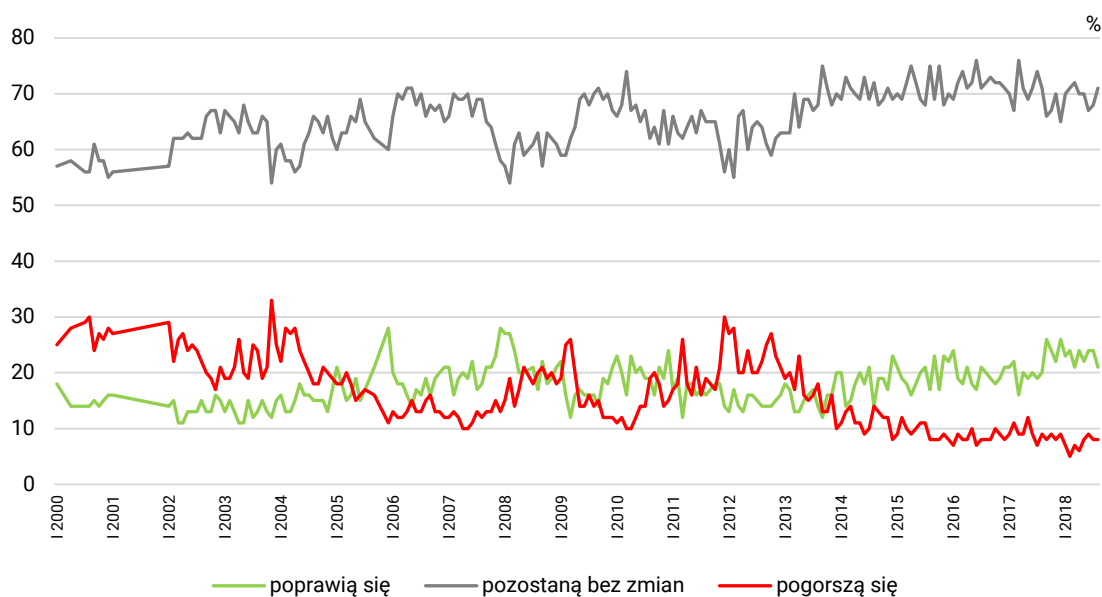

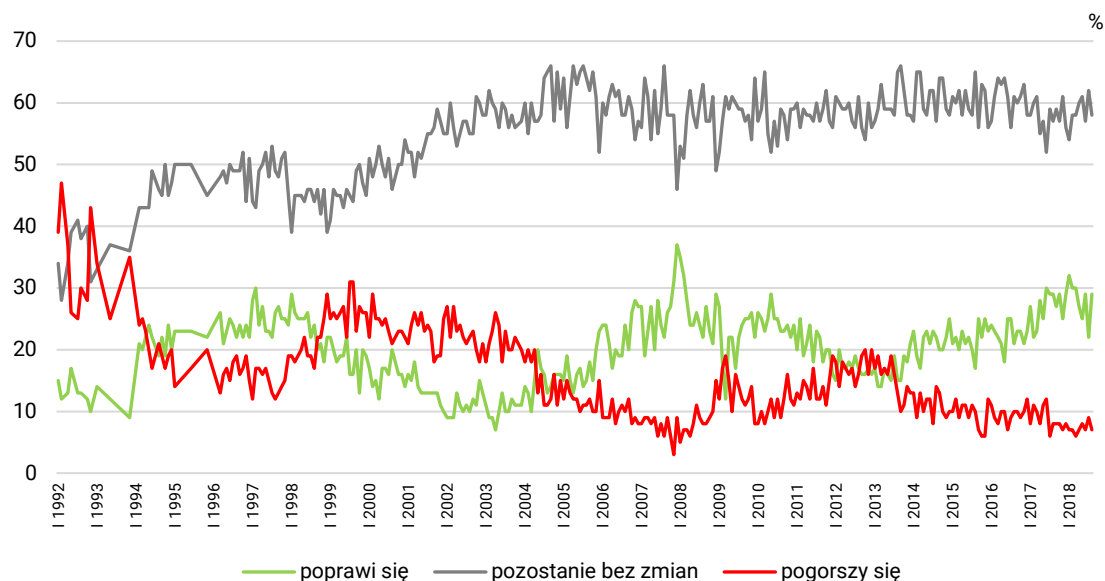
TABELA 12

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	2017					2018						
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
	w procentach											
– poprawią się	20	26	24	22	26	23	24	21	24	22	24	24
– pozostaną bez zmian	71	66	67	70	65	70	71	72	70	70	67	68
– pogorszą się	9	8	9	8	9	7	5	7	6	8	9	8

Prognozy **sytuacji w zakładach pracy** badanych – po lipcowym spadku – powróciły do poziomu niemal takiego jak w czerwcu. Trzech na dziesięciu pracowników (29%, od lipca wzrost o 7 punktów procentowych) uważa, że w ciągu najbliższego roku sytuacja w ich zakładzie pracy się poprawi, ponad połowa (58%, spadek o 4 punkty) jest zdania, że się nie zmieni, a 7% obawia się jej pogorszenia.

CBOS

RYS. 12. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy*:

* Odpowiedzi respondentów aktywnych zawodowo. Pominęto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

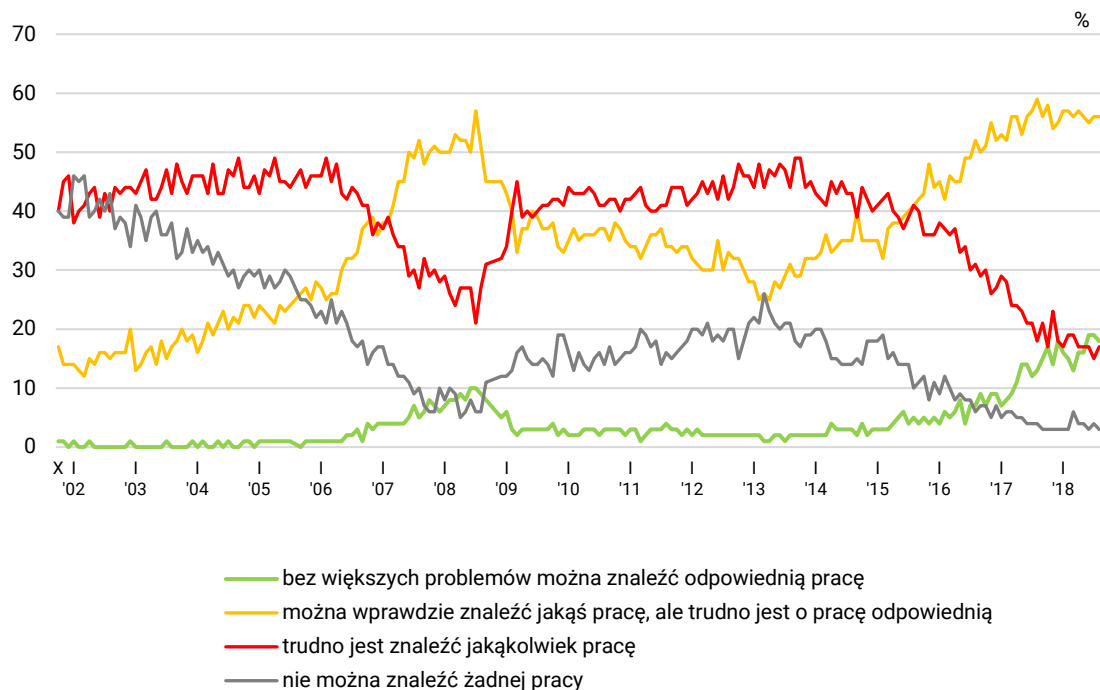
TABELA 13

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskaźniki respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań													
	2017					2018								
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
	N*	547	529	514	545	494	513	555	588	619	635	556	535	596
	w procentach													
– poprawi się	29	27	29	25	29	32	30	30	27	25	29	22	29	
– pozostanie bez zmian	57	59	57	61	56	54	58	58	60	61	57	62	58	
– pogorszy się	8	8	8	7	8	7	7	6	7	8	7	9	7	
Trudno powiedzieć	6	6	6	7	7	7	5	6	6	6	7	7	6	

OCENA LOKALNYCH RYNKÓW PRACY I BEZPIECZEŃSTWO ZATRUDNIENIA

Oceny sytuacji na lokalnych rynkach pracy pozostają właściwie takie same jak miesiąc temu. Niemal trzy czwarte ankietowanych (74%) uważa, że w ich miejscowości lub okolicy można znaleźć zatrudnienie, w tym blisko jedna piąta (18%) ocenia, że nietrudno jest o pracę satysfakcjonującą. Prawie co piąty respondent (17%) twierdzi, że znalezienie pracy jest trudne, natomiast tylko 3% uważa, że jest to zupełnie niemożliwe.

RYS. 13. Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

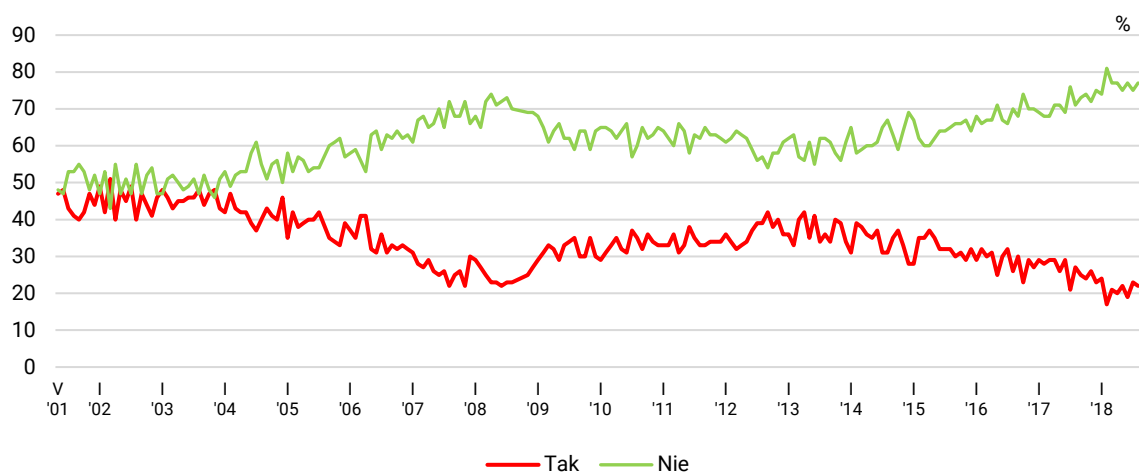
TABELA 14

Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2017					2018							
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	w procentach												
– bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	13	15	17	14	18	16	15	13	16	16	19	19	18
– można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	59	56	58	54	55	57	57	56	57	56	55	56	56
– trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	18	21	17	23	18	17	19	19	17	17	17	15	17
– nie można znaleźć żadnej pracy	4	3	3	3	3	3	3	6	4	4	3	4	3
Trudno powiedzieć	6	5	5	6	6	7	6	6	6	7	6	6	6

Na poziomie ubiegłomiesięcznym pozostało także **poczucie zagrożenia bezrobociem**. Ponad trzy czwarte zatrudnionych (77%) nie obawia się utraty pracy, w tym największa część (40%) zupełnie nie bierze tego pod uwagę. Mniej niż co czwarty pracownik (22%) deklaruje, że obawia się utraty zatrudnienia, w tym 4% – bardzo poważnie się z tym liczy.

CBOS

RYS. 14. Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?*

* Zsumowano odsetki odpowiedzi: „Bardzo poważnie się z tym liczę” i „Raczej tak” (TAK) oraz „Nie, to mało prawdopodobne” i „Raczej nie” (NIE). Pominęto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Uwaga: Pytanie zadawano respondentom mającym pracę, łącznie z rolnikami i osobami pomagającymi w prowadzeniu gospodarstwa rolnego oraz pracującym na własny rachunek poza rolnictwem

TABELA 15

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań																									
	2017												2018													
	VIII (N=546)	IX (N=530)	X (N=514)	XI (N=545)	XII (N=494)	I (N=513)	II (N=555)	III (N=587)	IV (N=619)	V (N=634)	VI (N=557)	VII (N=535)	VIII (N=596)													
	w procentach																									
Bardzo poważnie się z tym liczę	4	27	4	25	4	24	5	26	3	23	3	24	2	17	2	21	4	20	4	22	3	19	3	23	4	22
Raczej tak	23		21		20		21		20		21		15		19		16		18		16		20		18	
Raczej nie	38		39		39		38		41		38		45		42		43		38		40		41		37	
Nie, to mało prawdopodobne	33	71		73		74		72		75		74		81		77		77		75		77		75		77
	33		34		35		34		34		36		36		35		34		37		37		34		40	
Trudno powiedzieć	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	4	4	2	2	1	1

* Dotyczy osób zatrudnionych, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze godzin

W porównaniu z ubiegłym miesiącem nie zaszły większe zmiany w nastrojach społecznych. Warto jednak zauważyć, że w sierpniu – po bardzo niewielkiej poprawie ocen w stosunku do lipca – zarejestrowaliśmy najwyższy w historii naszych pomiarów odsetek badanych twierdzących, że im i ich rodzinom żyje się dobrze. Począwszy od przełomu wieków obserwujemy długotrwały wzrost satysfakcji Polaków z poziomu życia, mierzony takimi wskaźnikami, jak właśnie poziom życia badanych i ich rodzin oraz ocena własnych warunków materialnych. Jest to najwyraźniejszy ze wszystkich trendów nastrojów społecznych analizowanych w perspektywie wieloletniej.

Opracował

Antoni Głowacki

TABELA 1

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?			Liczba osób
		W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		48	36	16	1114
Płeć	Mężczyźni	55	31	14	523
	Kobiety	41	40	18	591
Wiek	18-24 lata	41	43	16	86
	25-34	41	44	15	216
	35-44	46	40	14	208
	45-54	51	33	16	167
	55-64	47	33	19	202
	65 lat i więcej	55	28	17	235
Miejsce zamieszkania	Wieś	53	28	19	442
	Miasto do 19 999	49	35	15	155
	20 000 - 99 999	44	43	13	261
	100 000 - 499 999	39	42	19	167
	500 000 i więcej mieszk.	43	45	12	89
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	57	25	18	211
	Zasadnicze zawodowe	55	26	19	272
	Średnie	44	40	16	339
	Wyższe	38	49	13	292
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	42	44	15	120
	Średni personel, technicy	43	39	18	35
	Pracownicy adm.-biurowi	43	43	14	70
	Pracownicy usług	36	44	21	69
	Robotnicy wykwalifikowani	48	36	16	129
	Robotnicy niewykwalifik.	51	35	14	54
	Rolnicy	68	23	10	54
	Pracujący na własny rach.	33	53	14	62
	Bezrobotni	41	31	28	34
	Emeryci	53	30	17	283
	Renciści	52	26	22	61
	Uczniowie i studenci	46	48	6	46
	Gospodynie domowe i inni	47	34	19	99
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	41	38	21	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	40	52	7	100
	sekt. pryw. poza rolnict.	45	39	16	300
	prywatnym gosp. rolnym	65	25	9	56
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	57	27	15	159
	Od 900 zł do 1299 zł	49	33	17	177
	Od 1300 zł do 1799 zł	55	31	13	172
	Od 1800 zł do 2499 zł	48	42	9	144
	2500 zł i więcej	40	48	12	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	38	40	22	71
	Średnie	48	32	20	360
	Dobre	48	38	14	683
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	76	18	6	45
	Raz w tygodniu	56	25	19	450
	1-2 razy w miesiącu	49	36	15	176
	Kilka razy w roku	39	44	17	288
	W ogóle nie uczestniczy	28	60	12	145
Poglądy polityczne	Lewica	28	60	12	199
	Centrum	35	47	18	283
	Prawica	75	17	8	350
	Trudno powiedzieć	38	33	29	263

TABELA 2

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		26	33	34	7	1113
Płeć	Mężczyźni	30	33	32	5	523
	Kobiety	22	33	35	10	590
Wiek	18-24 lata	23	38	33	5	86
	25-34	18	37	43	2	216
	35-44	26	35	32	7	208
	45-54	29	33	31	7	167
	55-64	27	30	33	11	201
	65 lat i więcej	30	27	30	13	235
Miejsce zamieszkania	Wieś	27	36	26	11	441
	Miasto do 19 999	25	35	37	4	155
	20 000 - 99 999	27	31	38	4	261
	100 000 - 499 999	20	32	42	5	167
	500 000 i więcej mieszk.	28	19	42	11	89
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	32	34	17	17	211
	Zasadnicze zawodowe	30	35	26	9	271
	Średnie	23	33	39	6	339
	Wyższe	21	30	48	1	292
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	16	36	46	1	120
	Średni personel, technicy	38	30	30	2	35
	Pracownicy adm.-biurowi	24	31	43	2	70
	Pracownicy usług	20	41	37	3	69
	Robotnicy wykwalifikowani	29	28	33	9	129
	Robotnicy niewykwalifik.	18	41	32	10	54
	Rolnicy	30	38	23	9	54
	Pracujący na własny rach.	19	40	41		62
	Bezrobotni	29	37	24	10	34
	Emeryci	30	27	31	12	282
	Renciści	24	36	18	21	61
	Uczniowie i studenci	23	35	36	6	46
	Gospodynie domowe i inni	30	32	35	4	99
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	24	32	37	7	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	22	28	48	1	100
	sekt. pryw. poza rolnict.	23	38	35	4	300
	prywatnym gosp. rolnym	28	39	26	7	56
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	32	40	19	10	159
	Od 900 zł do 1299 zł	26	38	28	8	177
	Od 1300 zł do 1799 zł	28	35	29	8	172
	Od 1800 zł do 2499 zł	30	27	37	6	144
	2500 zł i więcej	21	28	49	1	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	22	29	39	11	71
	Średnie	25	37	28	10	360
	Dobre	27	31	36	6	682
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	50	20	24	6	45
	Raz w tygodniu	31	35	26	9	449
	1-2 razy w miesiącu	20	40	34	6	176
	Kilka razy w roku	22	35	37	6	288
	W ogóle nie uczestniczy	17	22	54	8	145
Poglądy polityczne	Lewica	10	33	55	1	199
	Centrum	17	34	44	5	283
	Prawica	48	27	21	4	350
	Trudno powiedzieć	18	39	23	20	263

TABELA 3

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		49	31	14	6	1114
Płeć	Mężczyźni	56	29	12	3	523
	Kobiety	43	32	16	9	591
Wiek	18-24 lata	37	34	26	3	86
	25-34	47	31	20	2	216
	35-44	49	32	14	5	208
	45-54	49	33	13	5	167
	55-64	54	25	12	9	202
	65 lat i więcej	51	31	9	9	235
Miejsce zamieszkania	Wieś	48	31	12	8	442
	Miasto do 19 999	49	30	16	5	155
	20 000 - 99 999	48	34	15	3	261
	100 000 - 499 999	52	30	13	4	167
	500 000 i więcej mieszk.	49	20	22	9	89
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	50	26	14	11	211
	Zasadnicze zawodowe	50	30	13	7	272
	Średnie	47	33	14	6	339
	Wyższe	49	33	16	2	292
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	51	30	16	3	120
	Średni personel, technicy	61	29	6	4	35
	Pracownicy adm.-biurowi	48	33	17	2	70
	Pracownicy usług	49	36	11	4	69
	Robotnicy wykwalifikowani	48	34	14	4	129
	Robotnicy niewykwalifik.	42	27	27	5	54
	Rolnicy	52	29	16	3	54
	Pracujący na własny rach.	61	28	10	1	62
	Bezrobotni	51	41		7	34
	Emeryci	50	31	10	10	283
	Renciści	49	20	15	17	61
	Uczniowie i studenci	33	29	36	3	46
	Gospodynie domowe i inni	45	31	17	7	99
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	47	32	17	5	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	52	37	10	2	100
	sekt. pryw. poza rolnict.	53	30	15	2	300
	prywatnym gosp. rolnym	53	29	17	1	56
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	53	29	10	8	159
	Od 900 zł do 1299 zł	46	36	13	5	177
	Od 1300 zł do 1799 zł	52	26	16	7	172
	Od 1800 zł do 2499 zł	51	36	8	5	144
	2500 zł i więcej	53	30	15	2	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	30	37	25	7	71
	Średnie	45	35	12	8	360
	Dobre	53	28	15	5	683
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	81	10	7	2	45
	Raz w tygodniu	52	32	10	6	450
	1-2 razy w miesiącu	55	26	14	5	176
	Kilka razy w roku	41	32	21	6	288
	W ogóle nie uczestniczy	39	36	20	6	145
Poglądy polityczne	Lewica	41	33	24	2	199
	Centrum	42	35	17	6	283
	Prawica	70	21	7	2	350
	Trudno powiedzieć	35	38	13	14	263

TABELA 4

		Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:			Liczba osób
		dobrze	ani dobrze, ani źle	źle	
		%	%	%	
Ogółem		64	32	4	1115
Płeć	Mężczyźni	65	31	3	524
	Kobiety	62	33	5	591
Wiek	18-24 lata	83	14	3	86
	25-34	80	20	0	216
	35-44	76	22	3	208
	45-54	57	36	7	168
	55-64	52	41	6	202
	65 lat i więcej	47	48	6	235
Miejsce zamieszkania	Wieś	60	34	5	442
	Miasto do 19 999	59	34	7	156
	20 000 - 99 999	67	30	2	261
	100 000 - 499 999	71	25	4	167
	500 000 i więcej mieszk.	64	34	2	89
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	44	46	9	211
	Zasadnicze zawodowe	57	39	4	272
	Średnie	66	30	4	339
	Wyższe	82	17	1	292
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	89	11		120
	Średni personel, technicy	73	26	1	35
	Pracownicy adm.-biurowi	72	26	1	70
	Pracownicy usług	66	31	3	69
	Robotnicy wykwalifikowani	74	25	2	130
	Robotnicy niewykwalifik.	53	39	9	54
	Rolnicy	64	35	1	54
	Pracujący na własny rach.	74	23		62
	Bezrobotni	63	28	9	34
	Emeryci	48	47	4	283
	Renciści	39	42	19	61
	Uczniowie i studenci	89	11		46
	Gospodynie domowe i inni	55	35	10	99
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	72	25	3	141
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	76	22	2	100
	sekt. pryw. poza rolnict.	75	23	1	300
	prywatnym gosp. rolnym	60	39	1	56
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	50	40	10	159
	Od 900 zł do 1299 zł	49	44	7	177
	Od 1300 zł do 1799 zł	58	38	3	173
	Od 1800 zł do 2499 zł	72	26	1	144
	2500 zł i więcej	84	15	0	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	18	43	39	71
	Średnie	30	67	4	361
	Dobre	87	12	1	683
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	65	31	4	45
	Raz w tygodniu	63	33	4	450
	1-2 razy w miesiącu	69	28	3	177
	Kilka razy w roku	61	35	4	288
	W ogóle nie uczestniczy	65	27	6	145
Poglądy polityczne	Lewica	66	30	3	199
	Centrum	61	34	4	283
	Prawica	68	30	2	350
	Trudno powiedzieć	60	32	8	264

TABELA 5

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		64	28	7	1	596
Płeć	Mężczyźni	63	30	6	1	318
	Kobiety	65	25	9	1	278
Wiek	18-24 lata	69	22	7	2	37
	25-34	70	25	5	1	165
	35-44	67	29	4	1	167
	45-54	54	33	12	1	124
	55-64	62	25	12	1	93
	65 lat i więcej	64	21	11	4	10
Miejsce zamieszkania	Wieś	59	30	10	0	235
	Miasto do 19 999	66	28	6		74
	20 000 - 99 999	66	30	4	1	138
	100 000 - 499 999	76	19	3	2	95
	500 000 i więcej mieszk.	58	24	14	4	54
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	60	29	11		47
	Zasadnicze zawodowe	64	28	7	1	152
	Średnie	59	31	9	1	184
	Wyższe	70	23	5	1	213
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	68	22	9	1	117
	Średni personel, technicy	65	30	4		35
	Pracownicy adm.-biurowi	69	25	4	2	70
	Pracownicy usług	71	21	8		69
	Robotnicy wykwalifikowani	63	30	6	1	130
	Robotnicy niewykwalifik.	65	25	7	3	54
	Rolnicy	39	41	20		53
	Pracujący na własny rach.	68	30	2		62
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	61	27	10	2	141
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	76	17	6		100
	sekt. prywat. poza rolnict.	66	29	4	1	300
	prywatnym gosp. rolnym	39	41	19	1	56
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	62	31	7		70
	Od 900 zł do 1299 zł	63	26	9	1	84
	Od 1300 zł do 1799 zł	62	31	7		79
	Od 1800 zł do 2499 zł	61	31	7	1	76
	2500 zł i więcej	74	19	5	2	121
Ocena własnych war. mater.	Złe	29	35	36		24
	Średnie	54	36	9	1	156
	Dobre	70	24	5	1	416
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	48	43	9		16
	Raz w tygodniu	67	22	10	1	217
	1-2 razy w miesiącu	63	31	6		117
	Kilka razy w roku	58	34	7	1	162
	W ogóle nie uczestniczy	77	18	5	1	75
Poglądy polityczne	Lewica	60	27	12	2	120
	Centrum	66	27	7	1	171
	Prawica	69	24	6	1	171
	Trudno powiedzieć	59	35	6		125

TABELA 6

		Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?				Liczba osób
		Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		28	45	18	9	1114
Płeć	Mężczyźni	32	43	17	7	523
	Kobiety	24	47	18	11	591
Wiek	18-24 lata	15	60	17	7	86
	25-34	28	48	18	6	216
	35-44	25	56	14	4	208
	45-54	26	44	21	9	167
	55-64	34	34	19	13	202
	65 lat i więcej	32	36	17	14	235
Miejsce zamieszkania	Wieś	30	47	12	11	442
	Miasto do 19 999	29	40	21	11	155
	20 000 - 99 999	26	46	20	8	261
	100 000 - 499 999	21	53	20	7	167
	500 000 i więcej mieszk.	36	28	28	8	89
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	29	42	14	15	211
	Zasadnicze zawodowe	30	43	15	12	272
	Średnie	28	49	16	6	339
	Wyższe	26	43	25	6	292
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	26	41	27	5	120
	Średni personel, technicy	28	40	20	12	35
	Pracownicy adm.-biurowi	27	46	22	4	70
	Pracownicy usług	25	46	20	8	69
	Robotnicy wykwalifikowani	25	50	18	7	129
	Robotnicy niewykwalifik.	24	56	13	6	54
	Rolnicy	37	50	8	6	54
	Pracujący na własny rach.	24	51	18	7	62
	Bezrobotni	32	40	16	12	34
	Emeryci	32	39	17	12	283
	Renciści	31	33	21	16	61
	Uczniowie i studenci	20	56	17	6	46
	Gospodynie domowe i inni	27	54	6	12	99
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	27	43	22	7	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	25	51	20	4	100
	sekt. pryw. poza rolnict.	25	48	20	7	300
	prywatnym gosp. rolnym	35	47	11	7	56
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	34	49	9	9	159
	Od 900 zł do 1299 zł	24	47	18	11	177
	Od 1300 zł do 1799 zł	31	45	14	11	172
	Od 1800 zł do 2499 zł	32	41	20	6	144
	2500 zł i więcej	29	42	26	4	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	19	42	26	13	71
	Średnie	24	48	16	12	360
	Dobre	31	44	18	8	683
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	58	29	9	4	45
	Raz w tygodniu	35	43	13	9	450
	1-2 razy w miesiącu	27	51	13	9	176
	Kilka razy w roku	19	49	21	10	288
	W ogóle nie uczestniczy	16	44	32	8	145
Poglądy polityczne	Lewica	14	45	36	4	199
	Centrum	18	56	18	8	283
	Prawica	54	31	9	6	350
	Trudno powiedzieć	15	53	15	17	263

TABELA 7

		Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub w okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:					Liczba osób
		bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	można wprowadzić pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	nie można znaleźć żadnej pracy	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		18	56	17	3	6	1115
Płeć	Mężczyźni	23	54	14	2	7	524
	Kobiety	13	58	20	3	6	591
Wiek	18-24 lata	15	66	17	1	1	86
	25-34	26	55	15	3	1	216
	35-44	22	58	18	1	1	208
	45-54	14	61	17	2	5	168
	55-64	14	58	16	4	8	202
	65 lat i więcej	13	47	19	3	17	235
Miejsce zamieszkania	Wieś	14	56	20	4	5	442
	Miasto do 19 999	16	55	20	3	5	156
	20 000 - 99 999	14	63	16	1	5	261
	100 000 - 499 999	24	54	12	1	10	167
	500 000 i więcej mieszk.	34	41	13		13	89
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	15	46	24	5	11	211
	Zasadnicze zawodowe	19	54	18	3	6	272
	Średnie	16	62	16	1	5	339
	Wyższe	20	59	12	2	6	292
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	25	57	12	2	4	120
	Średni personel, technicy	19	67	7	5	3	35
	Pracownicy adm.-biurowi	12	68	13	2	4	70
	Pracownicy usług	22	59	14	1	4	69
	Robotnicy wykwalifikowani	24	54	19	1	2	130
	Robotnicy niewykwalifik.	15	57	25		3	54
	Rolnicy	14	62	24			54
	Pracujący na własny rach.	30	55	10		4	62
	Bezrobotni	3	62	24	8	2	34
	Emeryci	12	52	18	3	15	283
	Renciści	18	42	22	6	12	61
	Uczniowie i studenci	14	74	12			46
	Gospodynie domowe i inni	17	51	21	8	3	99
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	10	62	22	3	3	141
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	22	67	7	1	4	100
	sekt. pryw. poza rolnict.	28	55	12	1	3	300
	prywatnym gosp. rolnym	14	59	27			56
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	15	49	26	5	5	159
	Od 900 zł do 1299 zł	13	58	19	4	6	177
	Od 1300 zł do 1799 zł	20	55	16	1	8	173
	Od 1800 zł do 2499 zł	21	57	15	0	7	144
	2500 zł i więcej	28	51	13	1	6	164
Ocena własnych war. mater.	Złe	15	43	22	6	14	71
	Średnie	10	53	24	5	8	361
	Dobre	22	59	13	1	5	683
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	26	48	16		11	45
	Raz w tygodniu	15	58	18	3	6	450
	1-2 razy w miesiącu	17	65	11	3	4	177
	Kilka razy w roku	19	55	18	1	7	288
	W ogóle nie uczestniczy	22	44	24	4	6	145
Poglądy polityczne	Lewica	17	65	14	1	4	199
	Centrum	16	53	22	2	7	283
	Prawica	22	56	12	2	7	350
	Trudno powiedzieć	14	55	20	4	7	264

TABELA 8

		Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		22	77	1	596
Płeć	Mężczyźni	18	81	1	318
	Kobiety	26	72	2	278
Wiek	18-24 lata	26	69	5	37
	25-34	22	76	2	165
	35-44	25	74	1	167
	45-54	20	80	1	124
	55-64	15	84	1	93
	65 lat i więcej	21	79		10
Miejsce zamieszkania	Wieś	22	77	1	235
	Miasto do 19 999	19	80	1	74
	20 000 - 99 999	17	83	1	138
	100 000 - 499 999	22	75	3	95
	500 000 i więcej mieszk.	35	62	3	54
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	37	63		47
	Zasadnicze zawodowe	22	78	1	152
	Średnie	19	80	1	184
	Wyższe	20	77	3	213
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	18	80	2	117
	Średni personel, technicy	26	71	2	35
	Pracownicy adm.-biurowi	23	76	1	70
	Pracownicy usług	27	72	1	69
	Robotnicy wykwalifikowani	24	76		130
	Robotnicy niewykwalifik.	36	63	2	54
	Rolnicy	9	91		53
	Pracujący na własny rach.	14	84	3	62
	inst. państw., publicznej	27	71	1	141
Pracuje w:	spółce właścicieli prywatnych i państwa	20	78	2	100
	sekt. pryw. poza rolnict.	21	78	1	300
	prywatnym gosp. rolnym	12	88		56
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	21	77	1	70
	Od 900 zł do 1299 zł	30	68	2	84
	Od 1300 zł do 1799 zł	23	77		79
	Od 1800 zł do 2499 zł	15	85		76
	2500 zł i więcej	20	78	1	121
Ocena własnych war. mater.	Złe	47	47	6	24
	Średnie	30	69	1	156
	Dobre	17	82	1	416
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	35	54	11	16
	Raz w tygodniu	22	77	1	217
	1-2 razy w miesiącu	17	80	3	117
	Kilka razy w roku	24	76		162
	W ogóle nie uczestniczy	21	79		75
Poglądy polityczne	Lewica	18	82		120
	Centrum	26	72	2	171
	Prawica	13	85	2	171
	Trudno powiedzieć	30	69	2	125